

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din. za inosmatno 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3173

Depolitizacija državnega uradništva

Uradnikom je prepovedano vsako kazanje strankarske pripadnosti in strankarsko delovanje na kakršenkoli način. Prepovedano jim je ne samo uporabljanje oblasti in položaja v strankarske namene, vplivanje na podrejene državne in samoupravne nameščenice in državljane sploh v smeri strankarsko političnega delovanja kakor tudi strankarsko ravnanje v službi iz strankarskih razlogov, temveč je pod kazensko sankcijo prepovedano tudi podpiranje delovanja političnih strank, čeprav so dovoljene.

Iz okrožnice notr. ministra.

Narod pa verjame svojim sodnikom le tedaj, kadar je prepričan, da so neodvisni, zato je dolžnost varovati in dvigati avtoriteto sodnikov, to pa se more doseči pravno le z zagotovitvijo popolne sodne neodvisnosti.

Iz govora min. predsednika na kongresu pravnikov.

Te javno razglašene in po časopisih objavljene smernice in načela dveh glavnih predstavnikov vlade naj ne veljajo samo za upravne uradnike in sodnike-pravnike, ampak za vse državne nameščenice, izvrševalce zakonov in posredovalce med narodom in državno upravo. Potrebno je, da si te besede in ta načela zapomnijo tudi vsi državljani, posebno pa politiki in narodni poslanci, ki so proti tem važnim načelom tako pogostokrat grešili in potiskali uradništvo kljub vsem odporom v škodljivi politični vrveži.

Slovenski učitelji, ki smo že od vseh začetkov obstoja svojega stanu najbrdkeje in najusodnejše občutili politično odvisnost, ne šteta zapostavljanja in preganjanja, sprejemamo iskreno in s polnim zaupanjem navedene izjave. V njih vidimo svojo rešitev, zdrav razmah stanu in neoviran razvoj naše šole.

Na podlagi uvodoma objavljenih načel in zahtev je napisal »Slovenec« v svoji 720. številki članek o depolitizaciji državnega uradništva.

Z načelnimi izvajanjem tega članka se slovenski učitelji povsem strinjamo in jih toplo pozdravljamo z edino željo, da bi jih tudi vsi sedanji in bodoči politiki iskreno in tako dosledno izvajali, kakor so napisana.

Državni uradniki, posebno pa učitelji, si ničesar bolj ne želimo kakor to, da se nas ne goni v strankarsko vrvenje, ampak pustimo miru in se nas zaščiti pred vsem in vsakomur, da bomo mogli mirno in nemoteno posvetiti vse svoje sile izključno šoli in vzgoji mladine in tako uspešno služiti narodu.

To pa niso naše besede od danes ali večeraj, napisane pod kakim pritiskom ali pod vtisi zgoraj navedenih izjav. Znana je naša deklaracija iz leta 1926., v kateri smo že pred devetimi leti jasno in odločno zahtevali depolitizacijo stanu ter enotno, nepolitično stanovsko organizacijo. Čeprav smo bili za ta odločno in pravilni nastop deležni od vseh strani bridkih udarcev, sumničen in zasmejan, je šla učiteljska organizacija preko vseh ovir po začetnih smernicah. Podprta od krepkega jedra zavednih učiteljev, se je borila in se še bori za sprejeta načela deklaracije, ne glede na peščico onih, ki so jih premamile in zaslepile politične strasti, vabljuje obljube in dovoljive dobrine dnevne politike.

Dokumenti odločnega stremjenja po depolitizaciji učiteljstva so tudi nešteti sklepi in resolucije organizacijskih skupščin in članki v stanovskih glasilih.

Vedno znova smo povdarjali, da smo učitelji in vzgojitelji vsega naroda, vseh slojev, ne glede na njihovo opredelitev in politično pripadnost, zato hočemo uživati ugled in zaupanje vseh. Besede ministrskega predsednika, izgovorjene sodnikom, veljajo prav tako učiteljem. Narod bo zaupal svojim učiteljem samo tedaj, kadar je prepričan, da so neodvisni. Zato je dolžnost varovati in dvigati avtoriteto učiteljev, to pa se more doseči le z zagotovitvijo popolne neodvisnosti šole in učiteljstva od dnevne politike.

Odločno smo in bomo odklanjali stremjenja režimov, ki so in bodo hoteli ovirati naša prizadevanja za dosego depolitizacije šole in učiteljstva.

Vemo sicer, da podlegajo od časa do časa in pod posebnimi pritiski, ali pa tudi brez njih, posamezniki vladajoči politični sili, ki jim nudi trenutno več koristi kakor realna stanovska organizacija. Takih oportunistov in konjunkturistov ne manjka v nobenem stanu, kako naj bi bile izjeme v našem. So to slabici, ki se znajo hitro upogniti, prilagoditi novim razmeram in v vsakem primeru kaj hitro splavati na površje, kakor olje na vodi. Te vrste ljudi, ki so žalostni reprezentanti državne uprave, moramo odločno odklanjati, ker jih niso vzgojile požrtvovalne in nesebične stanovske organizacije, marveč politika in politiki.

Pustite tedaj državnega nameščenca, da bo lahko neoviran in brez vsakih vplivov vršil svoje delo po zakonih. Zaščitite njegovo neodvisnost, pa bo dobil državni nameščenec zopet potreben ugled in spoštovanje, samozavest in prevdarnost, kar vse je nujno potrebno za objektivno in nesebično uradno vanje.

Kolikokrat in kako odločno je učiteljsvo prosilo in zahtevalo, naj se podeljujejo vsa mesta le po sposobnosti, službeni neoprečnosti in deloljubnosti. Vsi vemo, da so bili ti kriteriji zadnji, ker so si političarji lastili pravice nameščenj, premeščenj in podeljevanja služb po svojih partijskih vidikih. Naj bi odločne besede, ki smo jih čitali uvo doma, napravile konec dosedanjemu delu.

Kolikokrat je prosilo in zahtevalo učiteljsvo zaščite in povdarjalo edino pravilno stališče, naj odloča o šoli in učiteljstvu le pristojna in zato odgovorna prosvetna oblast. Da bi se bilo to vselej zgodilo in strogo brez vpliva dnevne politike in politikov izvajalo zakon, ne bilo bi potrebno popravljati napak, ne o njih pisati. Učiteljstvo bi bilo srečnejše in zadovoljnejše kakor je danes. Šola

bi bila kraj veselega dela in pravo svetišče za učiteljstvo in mladino.

Sedanjšega stanja nismo zakrivali mi, ker smo svoje zahteve in svoje stališče že neštokrat povdarili in ga povdarjamo pravčasno ponovno. Do sedaj so bile naše želje glas vpjičega v puščavi, zato odklanjamo vsako odgovornost. Želimo le, da bi bili sedanost in bodočnost v tem oziru boljši in pravičnejši.

Resnično depolitizacijo bo pozdravilo ne samo naše učiteljstvo, ampak učiteljstvo vse države z največjim zadovoljstvom. Z njo se mu bo izpolnila najiskrenejša želja in zahteva, za katero se bore najboljši iz naših vrst od kar obstoja učiteljski stan.

Povdarjamo pa, da sprejemamo le resnično depolitizacijo, ki bo veljala za vse državne uradnike, za vse čase in vse režime. Le z resnično depolitizacijo bo postal državni uradnik, posebno še učitelj, pravi predstavnik državne uprave in posredovalec med njo in narodom. Depolitiziran uradnik bo tista iskana rešilna sila, ki bo odločilno pripomogla k rešitvi iz današnjih kaotičnih razmer.

Otvoritev „Učiteljskega doma“ v Ljubljani

Intimna slavnost in blagoslovitev doma. — Plod 40 letnega dela.



Dolga je bila doba 40 let in težke so bile razmere, v katerih je živel v tej dobi učiteljstvo. In vendar je zrno k zrnu zbiralo svoje skromne prispevke, katerih plod je lep, v nedeljo otvorjeni »Učiteljski dom« v Ljubljani. Ni to nova zgradba, marveč le preurejena — bivša »šulferajnska šola«.

V novembru 1934 je zadruga »Učiteljski dom« podpisala pogodbo, s katero je prevzela posvetstvo Konsumnega društva za Slovenijo. Ob prevratu je kupilo Konsumno društvo to propadlo »šulferajnsko šolo« in jo preuredilo v konzum. Sedaj je poslopje preurejeno in v njem je urejen lep konvikt za učiteljske otroke. In z njega, ki je bil ob otvoritveni slavnosti zelo lepo okrašen, plapolala sedaj jugoslovanska zastava.

Otvoritev doma.

V učilnici se je zbralo lepo število združnikov in povabljenih gostov.

Namesto zadržanega predsednika Vrhovca jih je pozdravil podpredsednik tov. Mihler. Zlasti je veljal njegov pozdrav zastopniku g. bana in banovinskemu nadzorniku tov. Štruklju, dr. Stanku Gogali kot zastopniku proforskega društva, ravnatelju Hočevanju za meščanske šole, podpredsedniku JUU Todoru Dimitrijeviću, pozdravil je nadalje tov. Završanovo in tajnika sekcije tov. Kumlja, predstavnike naših stanovskih gospodarskih organizacij, za CMD g. Skulja, za Učiteljsko tiskarno Engelberta Gangla, predsednika ljubljanskega učiteljskega društva, zastopnike tiska, inž. Stanka Dimnika kot marljivega svetovaleca pri preureditvi doma in arhitekta Hugla Shella.

Nagovor podpredsednika.

V svojem nagovoru je orisal tov. Mihler razvoj dela za Učiteljski dom sledeče:

Gospoda! 40 let je minilo odkar se je rodila v učiteljskih vrstah ideja za zgraditvi Učiteljskega doma. Bila je dolga, trnjeva in borbena pot, polna upov in hrepenenj, pa tudi trpkih presenečenj in ponižanj. S postavitvijo doma pa je naše učiteljstvo dokumentiralo svojo voljo in vero v lastno moč, obenem pa trdno stanovsko zavednost in požrtvovalnost. Z vinarji in kronami so položili naši idealni predniki pred 40 leti temelje, z dinarji in parami si je sedanja generacija osvojila stavbo.

Misel po ustvaritvi doma je sprožil blagopokojni Jakob Dimnik. Kmalu se je okoli njega zbralo dovolj resnih nesebičnih in idealnih mož. Slava in hvala vsem umrlim ustanovnikom, pa tudi vsem živim prvobornikom, od katerih sta posetila današnjo otvoritev doma gg. Gaberšek Franc in Skulj Franc, ki ju oba prav iskreno pozdravljam.



Upravnik doma tov. Josip Kobal

Sin blagopokojnega Jakoba inž. Stanko Dimnik, je z arh. Schellom izdelal načrt za praktično preureditev doma in dajal nasvete in navodila ter vodil vse delo brezplačno. Mnogo potov in truda ima nedvomno pa tudi sedanji upravnik doma, tov. Josip Kobal. Tudi njemu gre iskrena zahvala!

Kdor je zadnjih 40 let sledil borbi slovenskega učiteljstva za stanovske in človeške pravice, se mora čuditi velikemu uspehu idealizma in požrtvovalnosti, kaj se je zgodilo, ki slone na poštenih življenjskih osnovah, ki jih ne bo mogla zlahka podreti še tako jaka sila. Nočem razglabljal, kaj je vzrok, da je moralo miniti 40 let, da smo dobili svoj dom. Prežalostna in pretrpka je pot, ki je za nami. V stremljenju po osamosvojitvi in sprostitvi od tujih vplivov je slovensko učiteljstvo prenehalo z besednim žonglerstvom ter pristopilo k ustvarjanju in razširitvi lastnih gospodarskih institucij na temelju stanovske sloge,

VSEBINA:

Depolitizacija državnega uradništva. Otvoritev »Učiteljskega doma« v Ljubljani. Ob odhodu banskega šolskega nadzornika Andreja Skulja. Načela prosvetne politike. Naš odgovor na članek »Rana med učitelji«. LISTEK: Slike iz naše preteklosti. Vprašanje višje učiteljske izobrazbe. Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na knjižnem trgu.

ki edina lahko prepreči, da nas življenje ne bo na žive in mrtve premetavalo zdaj na levo zdaj na desno, da bomo v državni zajednici res upoštevan in enakovreden činitelj z drugimi stanovi vred. Dolgoletno stremljenje po postavitvi Učiteljskega doma je bil klic po osamosvojitvi. Zato reprezentira ta dom voljo in stremljenje vsega učiteljstva dravske banovine. Naj kot tak služi v zatišču vsemu učiteljstvu, obenem pa naj bo dom učiteljskih otrok, študirajočih v Ljubljani. Internat hoče nuditi dijakom vso oskrbo za časa študija, primerno nadzorstvo in pomoč pri učenju, dati mladini na razpolago snažne in zdrave prostore ter nuditi zdravo, tečno in zadostno prehrano.

Z uresničenjem cilja pa ni še prenehalo delo, temveč se je le pomnožilo. Dom je kupljen, prebrest bo pa še treba težave, da bo dom res hiša učiteljskega dela. S posebno hvaležnostjo se spominjamo kr. banske uprave, Učiteljske samopomoči in sreskega učiteljskega društva v Ljubljani za prispevke po 5000 Din. Njih imena hoče Učiteljski dom ovekovečiti na marmorni plošči v vestibulu poslopja. Slovensko učiteljstvo pa dolguje neizmerno zahvalo tudi svojemu največjemu učitelju in voditelju blagopokojnemu Viteškemu kralju. V dokaz naše iskrene zahvale in da za večno počastimo spomin Njega, smo zaprosili na najvišjem mestu za dovoljenje, da sme dom nositi ponosno ime »Učiteljski dom kralja Aleksandra I.«

Po otvoritvenem govoru je šišenski župnik pater dr. Modest Novak izmolil blagoslovitvene molitve in blagoslovil dom. Asi stirla sta mu kateheta Ivan Žerjav in Vinko Lavrič, ki sta oba tudi člana učiteljskega združenja.

Čestitke gostov.

V imenu bana in prosvetnega načelnika je sporočil pozdrave in čestitke banski šolski nadzornik tov. Ivan Štrukelj, ki je tudi v svojem imenu čestital zadrugi za lep uspeh, ki ga je dosegla z otvoritvijo doma. V imenu proforskega društva je izrazil zadovoljstvo ob uspehu učiteljstva g. prof. dr. Gogala, ki je ob tej priliki naglasil potrebo enotne organizacije za vse učiteljstvo, od otroških vrtaric do univerzitetnih profesorjev. Tov. Todor Dimitrijević, podpredsednik JUU, ki je nadomestoval zadržanega tov. Dimnika, je v svojem pozdravnem govoru povdarjal konstruktivno delo slovenskega učiteljstva. Za ljubljansko sekcijo JUU je čestital zadrugi k uspehu tov. Kumelj Metoda, ki je povdaril, da je vse organizirano slovensko učiteljstvo pripravljeno tudi v bodoče podpirati dom kot je pripomoglo doslej k njega graditvi. Tov. Engelbert Gangl je kot predsednik »Učiteljske tiskarne« povdarjal, da je prav otvoritev doma, h kateri izreka prisrčne čestitke, dokaz, kaj zmere učiteljska vzajemnost. V imenu mariborskega »Učiteljskega doma« je čestital tov. Hren, ki je izražal svojo radost, da se je mariborskemu pridružil sedaj še ljubljanski »Učiteljski dom«. Tov. Hočevar je sporočil največje zadovoljstvo meščanskošolskega učiteljstva ob uresničenju ideje, katero so tudi oni pomagali gojiti v časih, ko so bili še v enotni organizaciji s svojimi osnovnošolskimi tovariši. V imenu »Učiteljske samopomoči« je pozdravil in čestital k uspehu tov. Kocijančič, ki je povdarjal potrebo še nadaljnjega prispevanja za dom, ki sicer že stoji a še ni povsem dovršen. Tov. Legat je mnenja, da bi domu lahko mnogo pripomogli tovariši, ki delajo po raznih hranilnicah in drugih gospodarskih ustanovah. — Učiteljstvu je k uspehu čestital tudi g. Kumer, zastopnik poštne službenice. Starosta slovenskega učiteljstva in tudi prvi podpredsednik doma, višji šolski nadzornik v p., tov. Gaberšek so je zahvalili za pozdrave, ki jih je naslovil nanj tov. podpredsednik v pozdravnem nagovoru in želel uspeha domu, ki stoji danes kot realizirana ideja, kateri je stal ob rojstvu pred 40 leti ob strani.

Razgledovanje doma.

Ob nakupu doma je zadruga razpolagala z 950.000 Din, vendar je bilo za nakup še vedno 130.000 Din premalo. Za toliko je bilo tudi posvetstvo zadolženo. Zadruga je plačala 250.000 Din v gotovini, 300.000 s hranilnimi knjižicami, za 400.000 Din je pa prevzela hiš poteko.